

Warszawa, 17 września 2018 r.

Ministerstwo
Spraw Zagranicznych
Departament Azji i Pacyfiku

Parafuje:
Bartosz Cichoński
Podsekretarz Stanu

INFORMACJA

nt. specyficznych uwarunkowań współpracy z Tajwanem

Polityka „jednych Chin”

W swoich stosunkach z Chińską Republiką Ludową **Polska uznaje zasadę „jednych Chin”**¹, co zostało potwierdzone we wszystkich dokumentach z polsko-chińskich spotkań na szczycie (ostatnio w czerwcu 2016 r.). Odniesienia do zasady „jednych Chin” znajdują się w dokumentach ze spotkań przywódców chińskich z politykami z innych państw i stanowią warunek *sine qua non* utrzymywania stosunków dyplomatycznych z ChRL.

Zasada „jednych Chin” przyjmuje, że istnieje tylko jedno państwo chińskie, obejmujące Chiny kontynentalne (w tym Hongkong i Makao) oraz Tajwan. Zarówno Pekin, jak i Tajpej potwierdziły tę zasadę (tzw. konsensus z 1992 r.), ale każda ze stron pozostała przy własnej interpretacji odnośnie do tego, kto jest reprezentantem jednych Chin. Zasada „jednych Chin” wyklucza jednoczesne uznanie dwóch państw chińskich. Nawiązanie przez dane państwo stosunków dyplomatycznych z Tajwanem uważane jest za równoznaczne z zerwaniem takich stosunków z ChRL i odwrotnie. Do 1971 r. Tajwan reprezentował Chiny w ONZ i był uznawany przez większość państw na świecie, w następnych latach większość państw stopniowo przeniosła swoje uznanie na ChRL. Obecnie oficjalne stosunki z tzw. „Republiką Chińską” utrzymuje już tylko 16 państw członkowskich ONZ i Stolica Apostolska. Utrzymywanie stosunków dyplomatycznych z Tajwanem nie oznacza uznania wyspy Tajwan za odrębne państwo, tylko uznanie rządu tzw. „Republiki Chińskiej” za reprezentanta całych Chin, w tym również części kontynentalnej.

Zasada „jednych Chin” należy do fundamentalnych zasad polityki ChRL, od której nie ma żadnych odstępstw. Pekin uznaje Tajwan za zbuntowaną prowincję i przewiduje użycie siły w przypadku ogłoszenia przez Tajwan niepodległości (tzw. ustawa antyrecesyjna z 2015 r.). **ChRL jest bardzo uwrażliwiona na przestrzeganie przez inne kraje zasady „jednych Chin”**. Pekin nie sprzeciwia się współpracy gospodarczej i wymianie międzyludzkiej z Tajwanem, ale stanowczo protestuje przeciwko oficjalnym kontaktom przedstawicieli innych państw z Tajwanem i reaguje na oficjalne wypowiedzi oraz gesty w przestrzeni publicznej, które mogłyby sugerować państwowy charakter Tajwanu lub istnienie dwóch państw chińskich. Szczególną irytację Pekinu budzi sprzedaż broni na Tajwan oraz zagraniczne wizyty prezydenta, premiera oraz ministrów spraw zagranicznych i obrony tzw.

¹ Najpełniej wyraża tę zasadę „Wspólny Komunikat Chińskiej Republiki Ludowej i Rzeczypospolitej Polskiej z 17 listopada 1997 r.”, który stwierdzał: „Strona polska ponownie oświadcza, że **Rzeczpospolita Polska uznaje, że na świecie istnieją tylko jedno Chiny i jest to Chińska Republika Ludowa oraz, że Tajwan jest nierozłączną częścią terytorium Chin, a Rząd Chińskiej Republiki Ludowej jest jedynym legalnym rządem reprezentującym całe Chiny**”.

„Republiki Chińskiej”. Reakcja Pekinu w takich wypadkach wyraża się na ogół dyplomatycznym protestem, któremu mogą towarzyszyć sankcje o charakterze ekonomicznym i politycznym.

W celu obejścia sprzeciwu ChRL, politycy z Tajwanu podczas wizyt zagranicznych występują w innych charakterze, jako przewodniczący różnego rodzaju fundacji lub organizacji społecznych, naukowcy, eksperci, czy też osoby prywatne.

Rządząca na Tajwanie od 2016 r. Demokratyczna Partia Postępowa nie uznaje zasady „jednych Chin”, co spowodowało zaostrzenie stosunków Tajpej z Pekinem oraz dodatkowo usztywniło stanowisko Pekinu w kwestii kontaktów innych państw z Tajwanem. Wytyczana przez Pekin „strefa zakazana” w kontaktach innych państw z Tajwanem uległa w ostatnim czasie znacznemu poszerzeniu, obejmując m.in. kontakty na szczeblu wiceministerialnym, wizyty parlamentarne, porozumienia o współpracy między różnymi agendami rządowymi. Zaostrzył się również ton i retoryka chińskich wypowiedzi w tych kwestiach, w tym również adresowanych do MSZ RP.

Kontakty Polski z Tajwanem

Uznanie zasady „jednych Chin” przez Polskę w praktyce oznacza, że **RP nie uznaje podmiotowości prawno-międzynarodowej Tajwanu i nie utrzymuje z tym terytorium międzypaństwowych stosunków o charakterze dyplomatycznym lub oficjalnym. Polska utrzymuje z tajwańską administracją jedynie kontakty o charakterze roboczym, których głównym celem jest rozwijanie współpracy sektorowej**, zwłaszcza w dziedzinie gospodarczo-handlowej, kulturalnej i naukowo-technicznej, a także współpracy regionalnej. W szczególnych przypadkach, uzasadnionych interesem strony polskiej, szczebel tych kontaktów może obejmować poziom wiceministra. Jesteśmy również zainteresowani prowadzeniem nieoficjalnego dialogu z Tajwanem oraz rozwojem kontaktów międzyparlamentarnych.

Priorytetem RP jest promocja współpracy gospodarczej, zwłaszcza poprzez pozyskiwanie inwestycji tajwańskich w Polsce i wzrost polskiego eksportu na Tajwan (m.in. otwarcie rynku na polskie produkty rolno-spożywcze), a także wzrost liczby tajwańskich turystów i studentów w Polsce.

Z uwagi na rozwijane przez RP z ChRL wszechstronne partnerstwo strategiczne, w przypadku kolizji projektów współpracy polsko-chińskich i polsko-tajwańskich, priorytet co do zasady powinien być udzielany dla współpracy z ChRL.

Brak dyplomatycznego uznania Tajwanu wymusza szczególne formy kontaktów i komunikowania się z przedstawicielami tajwańskiej administracji. Ich istotą jest unikanie odniesień do międzypaństwowego i międzyrządowego charakteru stosunków. W rozmowach i korespondencji nie używamy nazwy „Republika Chińska” tylko Tajwan oraz nie używamy emblematów narodowych tzw. „Republiki Chińskiej” (flagi, herbu) oraz hymnu. To samo dotyczy imprez sportowych i kulturalnych oraz konferencji naukowych z udziałem gości z Tajwanu.

Biuro Polskie w Tajpej oraz Biuro Przedstawicielskie Tajpej w Warszawie mają za zadanie promować handel i inwestycje, współpracę kulturalną oraz wykonywać niektóre funkcje konsularne. Biuro Przedstawicielskie Tajpej w Warszawie i jego pracownicy nie mają statusu dyplomatycznego, co m.in. wyraża się brakiem możliwości używania flagi tzw. „Republiki Chińskiej”, nieoznakowaniem samochodów Biura tablicami dyplomatycznymi, przy czym jego dyrektor nie może używać tytułu ambasadora ani poroptyka na swoim samochodzie.

W ramach prowadzonej przez siebie działalności, Biuro Przedstawicielskie Tajpej organizuje przyjęcia i inne oficjalne spotkania, na które zaprasza przedstawicieli resortów i innych instytucji państwowych RP. Z uwagi na ograniczony charakter relacji z Tajwanem, MSZ nie rekomenduje udziału w tych imprezach na poziomie członków kierownictwa resortów. To samo dotyczy kierowników polskich placówek dyplomatyczno-konsularnych w kontekście zaproszeń od przedstawicieli Tajwanu w miejscu ich akredytacji.

Należy zwrócić uwagę na fakt, iż **tajwańscy dyplomaci mają duże doświadczenie w tzw. miękkiej dyplomacji** i manipulowaniu partnerami z zagranicy, niezorientowanymi co do szczególnych uwarunkowań relacji ChRL z Tajwanem. Umiejętnie wykorzystują wszelkie okazje, aby w kontaktach z partnerami zagranicznymi wprowadzać elementy wskazujące na państwowy charakter Tajwanu oraz dążą do uzyskania od tych partnerów wypowiedzi w podobnym duchu, aby następnie wykorzystać je do swoich celów propagandowych.

Kwestia bazy prawno-traktatowej w stosunkach z Tajwanem

Złożony międzynarodowy status prawny oraz brak uznania podmiotowości prawnomiędzynarodowej Tajwanu przez władze RP, powoduje, że między Polską a Tajwanem nie istnieje prawna możliwość zawarcia standardowej umowy międzynarodowej w rozumieniu Konwencji Wiedeńskiej o Prawie Traktatów z 26 maja 1969 r. Ograniczenie to dotyczy generalnie wszystkich państw, które nie uznają tzw. „Republiki Chińskiej”. Aby usunąć tę przeszkodę w relacjach zagranicznych, **Tajwan zawiera z partnerami zagranicznymi porozumienia o współpracy (MoU), które podpisywane są między przedstawicielstwem tajwańskim w danym kraju z jego odpowiednikiem w Tajpej, co ma podkreślać pozarządowy charakter tych dokumentów.** W porozumieniach nie wymienia się nazw państw, zastępując je określeniem „strona A”, „strona B” lub po prostu „strony”. W trakcie negocjacji, strona tajwańska na ogół domaga się wprowadzenia zapisów podkreślających rządowy i międzypaństwowy charakter porozumienia, co powoduje, że negocjacje są trudne i długotrwałe.

Uwzględniając powyższe zastrzeżenia, możliwe jest podpisywanie tego typu porozumień między polskimi instytucjami i agendami rządowymi a ich partnerami z Tajwanu, **o ile są one pomocne w promowaniu wielosektorowej współpracy i nie noszą formalnych znamion umowy międzyrządowej.**

Udział Tajwanu w organizacjach międzynarodowych

Polska i Tajwan należą do szeregu tych samych organizacji międzynarodowych. Polska popiera uczestnictwo Tajwanu w organizacjach międzynarodowych, które nie wymagają od swoich członków statusu państwowego. Podobnie jak Komisja Europejska, **popieramy formułę umożliwienia Tajwanowi rzeczywistego uczestnictwa („meaningful participation”) w pracach wyspecjalizowanych agencji międzynarodowych, pod warunkiem, że formuła takiego uczestnictwa zostanie wypracowana w wyniku dialogu Pekinu z Tajpej.**

Opr. Mirosław Gajewski

Paweł Milewski
Dyrektor

